

Zbytočné kurzy za milióny z eurofondov štát utajuje

Pochybný projekt prešetruje polícia, OLAF, slovenskí aj európski audítori

Tomáš Nejedlý

Sú ako manželka inšpektora Columba - nikdy sme ich nevideli, no rezort školstva za ne zaplatil milióny eur. Takto vnímajú niektorí odborníci na vzdelávanie dospelých e-learning rezortu školstva pre stolárov či chovateľov kôz. O projekt Národného ústavu celoživotného vzdelávania pod vedením Zuzany Štrbíkové sa zaujímajú audítori Európskej komisie a preveruje ho aj polícia. Štát môže prísť až o 28 miliónov eur.

Projekt celoživotného vzdelávania ako nástroja uplatniteľnosti (CVANU) z rezortu školstva patrí medzi tie menej známe. No je vzorovým príkladom negatív, ktorými eurofondy na Slovensku trpia. Neodborná príprava, nezmyselné ciele, nesprávna realizácia, formálne naplnenie zámerov a napokon plytvanie zdrojmi, ktoré pritom práve školstvo tak veľmi potrebuje.

Premrštený rozpočet
Keď v roku 2013 vtedajší minister

školstva Dušan Čaplovič posvätil projekt CVANU, mnohí odborníci len zalomili rukami. Brusel síce slovenskú vládu už dlhšie upozorňoval, že zaostáva vo vzdelávaní dospelaj populácie, no riešenie rezortu nadchlo málokoho. Oprášený projekt, ktorý neprešiel cez exministra školstva Jána Mikolaja (SNS), zveril D. Čaplovič malej, priamo riadenej organizácii bez skúseností s ďalším vzdelávaním.

Na projekt pritom vyčlenil 28 miliónov eur. Sumu, ktorá by na-

sýtila celú brandžu na štyri-päť rokov.

Na Slovensku v tom čase existovalo vyše tisíc inštitúcií ďalšieho vzdelávania, ktoré medzi sebou súperili o zamestnancov súkromných firiem aj štátu a školili v stovkách rôznych programov od angličtiny po zváranie. Grantová schéma a súťaž by prospeli kvalite a cene kurzov aj počtu preškolených ľudí. Štát sa však rozhodol ísť vlastnou cestou úplne odznova a radšej rozšafne miňal.

Všetko odznova

Právnička Zuzana Štrbiková a jej tím z ústavu navrhli vytvoriť úplne novú infraštruktúru - sieť „poradenských centier pre dospelých“ v 25 krajských a okresných mestách. Vyžadovalo si to nájsť a prenajať priestory, nakúpiť počítače, projektory a tlačiarne, zmluvniť lektorov a titorov, ktorí by v mene ústavu vykonávali kariérne poradenstvo a rekvalifikačné školenia. Ústav dal za peniaze z projektu vytvoriť nové opisy kvalifikačných štandardov ako kozmetička či kuchár a dal si ich akreditovať na ministerstve školstva, hoci už ako štandard existovali a vzdelávacie inštitúcie v nich vzdelávali.

Od profesijných komôr si ústav objednal štyridsať kurzov - tzv. modulových vzdelávacích programov. Tie mali manažerov či záhradnícky prevzdať napríklad na chov zvierat, prípravu minútok či masáže tváre. „Rozhodli sa rozkopat celé mesto, aby nafahali nové káble, namiesto toho, aby použili zadarmo tie existujúce, navyše kvalitnejšie,“ hovorí andragóg Branislav Frk. Súčasťou každého školenia mala byť aj elektronická časť, na ktorú projekt vyčlenil najväčší balík peňazí - desať miliónov eur. A práve tento e-learning podľa niektorých odborníkov neexistuje. Nikdy ho vraj reálne nevideli.

Ako Columbova žena

„Vytvárať pre všetky kurzy e-learning je nezmysel, pretože je to pre tieto cieľové skupiny ako baník, murár, tesár alebo chovateľ oviec nevhodná forma vzdelávania a zbytočne vyhodnené peniaze,“ tvrdil prezident Asociácie inštitúcií vzdelávania dospelých Klaudius Šilhár v čase, keď ministerstvo školstva projekt ohlásilo. Dnes upozorňuje, že ani rok a pol po skončení projektu nemá odborná verejnosť možnosť posúdiť kvalitu vzdelávacieho softvéru, za ktorý štát zaplatil milióny eur. „Mali sme ho vidieť na decembrovej konferencii v Prahe, no pani Štrbiková uviedla, že ho nemôže ukázať, pretože sa práve aktualizuje. To sa nestalo prvýkrát,“ dodáva. „Vyzval som ich, aby e-learning zverejnili, pretože bol zaplatený z eurofondov a mal by slúžiť širokej verejnosti. No vždy to odložili na neskôr alebo zahovorili. Obávam sa, či vôbec existuje,“ pridáva sa pedagóg B. Frk.

Ani TRENDU sa k softvéru nepodarilo dostať. Na prvú žiadosť o sprístupnenie v marci tohto roka rezort školstva napísal len to, že bol vytvorený a odskúšaný frekventantmi, ktorí sa zúčastnili projektu. V júni na opakovanú žiadosť uviedol, že ide o „licencované produkty... a prístup môže dostať len ten, kto je zaradený do vzdelávania“.

Projekt CVANU v kocke**28 miliónov eur**

» financovalo sa z nich okrem iného 25 poradenských centier, semináre a konferencie, kampane v 30 médiách či e-learningové kurzy

2 620

» rekvalifikovaných osôb

10 700 eur

» vyššia rekvalifikácia jedného človeka (komerčný kurz pre 1 osobu: 200 až 1 400 eur)

Ďalšie výstupy projektu**30-tisíc**

» kariérnych rád

2 243 osôb

» sa školilo, ale nezískalo kvalifikáciu

» ankety, výskumy a analýzy

» online kurzy (ktoré CVANU odmieta zverejniť)

„Samé teórie“

Po neúspešnej snahe dostať sa k digitálnemu obsahu cez Národný ústav celoživotného vzdelávania TREND oslovil viacerých absolventov e-kurzov. Odpoveď jedného z nich zrejme naznaču-

je skutočný dôvod, pre ktorý rezort nechce elektronický obsah zverejniť. „CD som si nainštalovala a boli tam moduly. Samé teórie. Ku každému modulu boli texty. Možno to ešte mám niekde v pécéčku, ale od skúšky som to neotvorila,“ odpísala absolventka školenia na projektové riadenie Nikoleta Puchá. „Nejaké CD sme dostali. Najprv mi to nechcelo veľmi fungovať, potom sa to asi podarilo, už si nepamätám. Určite však viem, že mi to bolo nanič. Nebolo tam nič také, čo by bolo pre mňa významné,“ hovorí absolvent lektorského kurzu Peter Fudaly.

Pohľad do projektovej dokumentácie prezradí, že tím Zuzany Štrbikovej počítal s obstaraním e-kurzov alebo inak „didaktických pomôcok pre 40 modulových vzdelávacích programov“ s tým, že ide o „vysokokvalitný e-obsah“ obmedzený na päťtisíc licencií, teda päťtisíc účastníkov. Suma 9,65 milióna eur mala dodávateľovi pokryť všetky náklady vrátane „lokalizácie, kustomizácie, inštalácie, sprevádzkovania, testovania, supportu, manuálov, zaškolenia a materiálových nákladov na nosiče“. V tendri ako jediný súťažiaci uspela košícká IT firma Ness Slovensko, ktorá išla do súťaže s takmer identickou sumou. A suma podľa neskorších vyjadrení riaditeľky Z. Štrbikovej zodpovedala tomu, čo e-kur-

Ekonomika**Eurofondy**

» zly ponúkajú, pretože sú „multi-mediálne, nie je to len text, ale videá nahraté v reálnom čase či interaktívne testy“.

Veľké riziko

Na riziká projektu v čase jeho schvaľovania upozorňovali médiá, profesijné združenia aj opozícia. Poslanec Miroslav Beblavý upozornil, že ide o „duplicitný a do veľkej miery zbytočný projekt“, keďže štát vstupuje na trh, ktorý dostatočne pokrývajú komerčné subjekty. Projektu vyčítal aj to, že deväť miliónov eur z rozpočtu projektu smeruje na výdavky úradníkov, vyše 16 miliónov eur firmám, ktoré dostali za úlohu vytvoriť kurzy, mediálnu kampani či systém monitorovania, a len necelé tri milióny eur mali prospieť samotným záujemcom o vzdelávanie. Klaudius Šilhár varoval, že projekt nie je trvalo udržateľný a po minúti fondov EÚ ho štát neutiahne. Rezort vtedy kritikov obvinil, že lobu-

„Musíme hľadať ďalšie formy vzdelávania tak, aby to vyplývalo z požiadaviek zamestnávateľov.“

Dušan Čaplovič,
exminister práce,
o projekte
CVANU

jú a slúžia záujmom komerčných subjektov. „Nie je pravda, že Európska komisia stopne projekt, pretože výstupy projektu sú spracovávané na vysoko odbornej úrovni vo vzájomnej spolupráci zamestnávateľov a vzde-

lávateľov,“ reagoval vtedy na kritiku Michal Kaliňák, vtedajší hovorca ministra školstva.

Druhá vláda Roberta Fica projekt odobrila a putoval do Bruselu. Takmer pol roka bežala v televíziách, rádiách či printových médiách kampaň, ktorá sa ľudom prihovárala slovami „Petromi jeho zamestnanie neprinášalo radosť“ a „Zmeň aj ty svoj život“.

Chabé výsledky

Po skončení projektu je zrejme, že život sa nerozhodlo zmeniť toľko ľudí, ako si ústav naplánoval. Projekt mal poskytnúť poradenstvo 20-tisíc ľuďom a preškoliť 6 700 ľudí. Jednoduchšiu časť sa mu podarilo naplniť, tú náročnejšiu nie. Po kariérnu radu si podľa rezortu prišlo 30 461 ľudí, prihlášku na školenie poslalo 4 863 frekventantov.

To najpodstatnejšie - kvalifikáciu uznávanú zamestnávateľmi, vďaka ktorej sa môže absol-

8 poradenských centier z pôvodných 25 funguje, väčšinou s jediným človekom

vent uchádzať o prácu podmienenú certifikátom o vzdelaní, získalo vďaka projektu len 2 620 frekventantov.

Ak by sme medzi nich rozdelili celkovú sumu projektu 28 miliónov eur, preškolenie jedného zamestnaného človeka vyšlo štátu na 11-tisíc eur. Na porovnanie - komerčné rekvalifikačné kurzy stoja od 180 eur (lektor) do 1 400 eur (kozmetička) za osobu.

Nepomer je väčší

Aj číslo 2 620 frekventantov s novou kvalifikáciou je však ešte potrebné rozmeniť na drobné. Ak si predstavujete, že projekt pomohol naplniť dopyt na trhu práce, tak ste od pravdy pomerne ďaleko. Zhruba tisícka z absolventov prešla kurzom lektora alebo manažera ďalšieho vzdelávania, tútora v poradenskom procese či pracovníka projektov EÚ - napríklad aj pre potreby administrácie samotného projektu.

Niektorí využili bezplatné ško-

lenia od štátu ako spôsob zdokonalenia sa v koníčku. „Ja som zamestnaná bola, projekt som absolvovala za účelom vlastného vzdelávania sa,“ hovorí Emília Barčíková, ktorá prešla kurzom prípravy pokrmov studenej kuchyne. Kozmetický kurz absolvovala pol tisícka ľudí, zväčša si urobilo 171 absolventov. Stovka ľudí si urobila cukrársky kurz, pekársky dvanásť.

Dve stovky si v čašničkom kurze vybrali prípravu na somliera alebo baristu, sotva dvadsiati na barmana. Absolventi na trhu práce nedostatkových kvalifikácií ako autoopravár, zámočník či nastavovač CNC strojov by sa všetci zmestili do jednej stovky, ukazuje zoznam frekventantov, zverejnený .

Sieť umiera

A to ešte nie je koniec. Približne desať až pätnásť percent absolventov projektu CVANU sa v zozname opakuje - pretože si urobili dva či dokonca tri rôzne kurzy. Po dôslednom očistení zoznamu by sa teda porovnanie počtu novozamestnaných ľudí a vynaložených zdrojov 28 miliónov eur skončilo ešte väčším fiaskom.

Rezort školstva takýto prepočet odmieta - tvrdí, že projekt mal tri rôzne priority. Rozvíjal ďalšie vzdelávanie, kariérne poradenstvo pre dospelých a motivoval ľudí na účasť na vzdelávaní. „Projekt výrazne zvýšil účasť dospelých na ďalšom vzdelávaní, ako aj ich uplatniteľnosť na trhu práce a vo vysokej miere bolo využité poradenstvo,“ tvrdí rezort. To však nie je pravda, účasť dospelých na ďalšom vzdelávaní na Slovensku podľa Eurostatu stagnovala či dokonca vlni klesla na 2,9 percenta.

Hľadajú iné cesty

„Za ten balík peňazí sa dali urobiť supersofistikované kurzy vo virtuálnej realite, namiesto toho sa bezostyšne premárnili šanca mať relevantný balík zdrojov na vzdelávanie dospelých. Kým súkromné agentúry robia kurz za kurzom napríklad pre opatrovateľky do Rakúska, štátna sieť, ktorú umelo vytvorili, teraz pomaly umiera,“ hovorí B. Frk. Po

Projekt CVANU presadil Dušan Čaplovič a Zuzana Štrbíkova (vpravo). EÚ chce zaň peniaze späť a projekt preveruje polícia.

minutí peňazí z Bruselu štátny projekt na rozvoj ďalšieho vzdelávania sa prakticky skončil. Z 25 centier funguje už len osem, kariérne rady všade poskytuje jediný zamestnanec. Rezort uvažuje o rozbehnutí financovania ďalšieho vzdelávania, tentoraz cez spoločnú účasť zamestnanca, zamestnávateľa a štátu v pomere napríklad 20 : 40 : 40.

„Určite však viem, že mi to bolo nanič. Nebolo tam nič také, čo by bolo pre mňa významné.“

Absolvent lektorského kurzu Peter Fudaly

Audítori odhalujú

Kontroverzný projekt zaujal aj Brusel. V roku 2014 audítori Európskej komisie spochybnili výber projektu, odhalili nedostatky v zmluve o dielo a v licenčnej zmluve a navrhli 20-percentnú korekciu, teda osekanie platieb z EÚ - aj z dôvodu podozrenia na dvojité financovanie projektu. V tom čase už mal projekt za sebou päťpercentný „hair-cut“ na oprávnené výdavky po audi-

te domácich audítorov. Chýbali publikácie, za ktoré úrad zaplatil - napríklad vytlačené technické normy, ktoré sú voľne dostupné na webe, no za ktoré ústav platil päť či 13 eur za kus. Ústav pod vedením Z. Štrbíkovej kontrolórom nevedel predložiť ani vyfakturované a zaplatené knihy o manažmente a koučovaní.

Vyšetrovanie OLAF

Projekt sa dostal až k vyšetrovateľom. Národná kriminálna agentúra predvlni začala preverovať podozrenie z poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev. Začiatkom minulého roka vec odmieta s tým, že nevidí dôvod na začatie trestného stíhania.

Lenže v januári tohto roka audítori z rezortu financií zaslali opätovný podnet na vyšetrovanie. Polícia na základe poskytnutej dokumentácie začala koncom mája vo veci opäť stíhať. „Pre podozrenie zo zločinu poškodzovanie finančných záujmov Európskych spoločenstiev, ktorou páchatel spôsobil škodu veľkého rozsahu,“ informovala TREND policajná hovorkyňa Denisa Baloghová. Trestný zákon vymierava páchatelovi v takých prípadoch odňatie slobody na sedem rokov až dvanásť rokov.

Projekt vyšetroje aj Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF). „Európska komisia uviedla, že predmetný projekt ostáva otvorený až dovtedy, kým jej nebudú poskytnuté výsledky vyšetrovania tretích strán,“ spresnila hovorkyňa rezortu školstva Ivana Skokanová. Do ukončenia auditu a policajného vyšetrovania sa k projektu nechce vyjadrovať žiadna z dotknutých strán. Zodpovednosť za spackaný projekt zatiaľ nenesie nikto, ústav naďalej vedie Z. Štrbíkova.

Déja vu

Definitívnu výšku sumy, ktorú bude musieť Slovensko za projekt zaplatiť namiesto Európskej komisie, prinesie až uzavretie auditu a vyšetrovania. TREND má k dispozícii informácie, že Brusel navrhol stiahnuť z projektu všetky európske zdroje a slovenská vláda sa pokúša zmierniť sankciu aspoň na 60 percent.

Minulý týždeň OLAF konštatoval, že Slovensko má zo všetkých členských krajín EÚ najvyšší podiel korekcií na eurofondových platbách. Keďže už beží štvrtý rok nového plánovacieho obdobia zo siedmich a čerpanie eurofondov sa hýbe na hranici štyroch percent, zrejme v roku 2020 zažijeme déja vu. © TREND